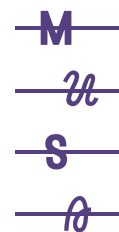




Muziek



Kathedrale klanken

Philzuid onder leiding van Duncan Ward
Studium Chorale onder leiding van
Hans Leenders
Laurens Alexander Wyls, tenor

Lili Boulanger

Psaume 24, 'La terre appartient à l'Éternel'

Renske Vrolijk

Miserere (compositieopdracht)

Lili Boulanger

Vieille prière bouddhique

Anton Brucker

Symfonie nr. 7

Vrijdag 19 september

20.00 – 22.00 uur

Theater aan het Vrijthof,

Papyruszaal

Lili Boulanger

Psalm 24, 'La terre appartient à l'éternel'

Ze stierf op haar 24^{ste}, maar toch componeerde Lili Boulanger (1893-1918) een puik oeuvre van een 50-tal werken bij elkaar. Ze getuigen van een vroegrijp talent én van de Parijse muzikale elite die Lili al vroeg onder de vleugels nam. Orgellessen van Louis Vierne, componeerlessen van Gabriel Fauré — de fine fleur van de muziekwereld was kind aan huis bij vader Ernest Boulanger, zelf componist, en moeder Raissa Myshetskaya, een Russische zangeres. Boulanger kon in geen vruchtbaarder milieu opgroeien. Haar naam rees snel, zij het onder een slecht gesternte: een zwakke gezondheid zette een rem op haar productiviteit. Het verhinderde niet dat ze op haar 19^{de} de jongste winnaar ooit werd van de Prix de Rome, de eerste vrouw ook. In de weinige jaren die haar nog waren gegeven, ontstond vooral (religieuze) vocale muziek. In Psalm 24, geschreven in 1916, schrijft ze een potige bezetting voor: gemengd koor, orgel, een koperensemble (vier hoorns, drie trompetten, vier trombones en een tuba), pauken en harp. Enig triomfantisme is dan ook niet misplaatst bij de psalm, die God portretteert als schepper van hemel en aarde. Krachtig en zelfzeker: Boulanger op haar best.

Renske Vrolijk

Miserere

Tussen twee werken van Lili Boulanger staat het *Miserere* van Renske Vrolijk (°1965) geprogrammeerd, speciaal voor deze editie van Musica Sacra geschreven. 'Je zou het als een

drieluik kunnen zien en ook uitvoeren', aldus de componiste. 'Het werk van Boulanger straalt heel veel kracht uit. Net daarom koos ik ervoor om mijn *Miserere* ingetogen te beginnen en te eindigen. Als contrast.'

Renske Vrolijk ging aan de slag met het *Miserere*, thema van een heuse canon in de muziekgeschiedenis, van Allegri tot Pärt. 'Als je zelf aan het werk gaat, moet je de geschiedenis naar de achtergrond duwen en je eigen vrijheid nemen. Dit is geen religieus werk, geen kerkelijk *Miserere*, maar een wereldlijke vertolking ervan.'

Het *Miserere* (Psalm 51) is in oorsprong een boetepsalm. Het bracht Renske Vrolijk bij het thema pelgrimeren. 'Ik vond het intrigerend dat je in de middeleeuwen als straf op bedevaart kon worden gestuurd. Pelgrimeren als boetedoening dus. Los daarvan is pelgrimeren van alle tijden en je vindt het in alle religies. Maar waarom gaan we op pelgrimstocht? Voor mij is het een combinatie van verlangen en hoop. We hopen allemaal het goede te doen, maar leven in een wereld vol verlangen, verleiding, hebzucht, ... Hoe navigeer je je leven in zo'n wereld?'

Begeleid door een symfonieorkest zingt het koor een tekst die Vrolijk zelf samenstelde. Ze putte uit de klassieke Latijnse tekst van het *Miserere* en combineerde die met het *Llibre Vermell* van Montserrat. In dat 'rode boekje' staat een bonte verzameling 14^{de}-eeuwse liederen, afkomstig uit het klooster van Montserrat (Spanje) waar pelgrims Maria kwamen vereren. Vrolijk liet zich inspireren door de (Middelnederlandse versie van) teksten ervan. 'Het is geen programmamuziek, wel symbolisch. Ik ben trouwens meer beïnvloed door madrigalen dan door romantische muziek. Al klinken de rake klappen uit de hel wel door, ja.'

Het mededogen dat uit het *Miserere* spreekt, vertaalt zich ook op een andere manier: Rense Vrolijk draagt dit nieuwe werk op aan Mariann Budde, de Amerikaanse bisschop die Donald Trump na diens meest recente eedaflegging openlijk de levieten las. Ze vroeg de nieuwe president om barmhartigheid te tonen voor mensen die bang zijn; ze noemde de LGBTQ+-gemeenschap, immigranten en vluchtelingen. 'Ik was onder de indruk van de milde en moedige manier waarop ze haar boodschap bracht. Ze raakte heel veel mensen in het hart.'

Lili Boulanger

Vieille prière bouddhique

In het oorlogsjaar 1917 schreef Lili Boulanger *Vieille prière bouddhique* voor tenor, gemengd koor en orkest. *Prière quotidienne pour tout l'univers*. 'Dagelijks gebed voor het hele universum', luidt de ondertitel. Een oproep tot vrede, mededogen en geluk 'voor alle wezens die ademen'. Alt en bassen in het koor zetten de toon met een terugkerende, meditatieve melodie. Sopranen en tenoren hebben geen tekst, maar neuriën, '*bouches fermées*'. Een fluitsolo effent het pad voor de solotenor. 'Laat elk levend wezen het pad volgen dat voor hem bestemd is', vraagt hij. De sfeer was tot nu toe ingetogen, maar dat verandert naar het einde toe. Het koor barst uit in een dubbele *forte*: 'Laat elk levend wezen gelukkig zijn en zich vrij

mogen bewegen.' Het snelle einde, voor het eerst drievoudig *forte*, zet de vredeswens extra kracht bij.

Anton Brucker

Symfonie nr. 7

Eindelijk was het raak voor Anton Bruckner (1824-1896): een succesvolle première van een nieuwe symfonie, zijn Zevende. Triomf in plaats van onbegrip, een publiek dat opstaat uit bewondering en niet om halverwege hoofdschuddend de zaal uit te schuifelen. Plaats was het Gewandhaus in Leipzig, datum 30 december 1884. Bruckner was toen 60, zo lang had hij op die erkenning moeten wachten. De Zevende had dan ook alles, of toch véél, om meteen een succes te worden.

- Het is een van Bruckners weinige symfonieën die meteen 'af' waren. Aan andere werken zou hij soms nog jarenlang sleutelen.
- De getalenteerde dirigent Arthur Nikisch gaf de première en geloofde ook in de muziek en de componist.
- Het is een toegankelijke symfonie, met een heldere structuur.
- Ten tijde van de première was de afkeer van Wagner al wat geminderd. Wagner was Bruckners grote inspirator en voorbeeld.
- Het emotioneel geladen tweede deel, een adagio geschreven in het licht van de dood van Wagner, maakte meteen diepe indruk.

Het eerste deel, Allegro moderato, is *vintage* Bruckner: celli en altviolen presenteren een breed openingsmotief, dat de eerste bouwsteen vormt van het monumentale bouwwerk dat Bruckner optrekt. Het tragische adagio is een hoogtepunt in Bruckners oeuvre. Hij doet ervoor een beroep op vier Wagnertuba's, een kruising tussen een hoorn en een tuba. Na een onafwendbare climax eindigt het adagio in een coda dat de sfeer van Wagners *Ring* oproept. Het energieke scherzo zorgt voor een nieuwe adem – en veel energie. De finale is, voor een Bruckner-symfonie, vrij kort, maar dat draagt bij tot de toegankelijkheid van deze Zevende Symfonie, die de kern bevat van Bruckners muziek: een monumentale structuur, een plechtige, verheven stijl die religieus dooraderd is, contrast tussen stiltes en uitbarstingen, en brede, diep uitgewerkte thema's.

Piet De Loof

Musica Sacra Maastricht is een coproductie van Stichting Musica Sacra en Theater aan het Vrijthof en wordt mede mogelijk gemaakt door

FONDS
PODIUM
KUNSTEN
PERFORMING
ARTS FUND NL



Gemeente Maastricht

provincie limburg



Festivalleiding, fondsenwerving en hoofdredactie Erwin Roebroeks **Programmacommissie** Harrie van den Elsen (voorzitter), Sylvester Beelaert, Frauke Bernds, Erwin Roebroeks, Tamar Tarenskeen en Saskia Törnqvist **Vormgeving** Stefan Habets **Marketing en publiciteit** Paola Möllering, Karlijn Pauw en Hetty van Dongen **Productie** Raf Meijers **UITbalie** Vicky Bruijn en Susan Meisen **Technische coördinatie** Judith Bruijnzeels en Frank Wijnands **Expositiebegeleiding** Peter Snellens **Facilitair** Nandi Nijsten **Financiën** Jos Spauwen **Festivalbeeld** Natalie Albus student Vormgeving | Visuele Communicatie aan Maastricht Institute of Arts, Zuyd Hogeschool **Directeur-bestuurder** Brigitte van Eck **Raad van Toezicht** Klaartje Peters (voorzitter), Barbara de Heer, John Monseweije, Nouran Serag, Ingeborg Stijnen en Jeroen Trienes.

